

жорстоке поведіння з дитиною, застосування тілесного покарання, що завдає шкоди здоров'ю дитини тощо.

СК України в ч.2 ст.155 передбачає, що батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини. В сучасній науковій літературі здійснення батьківських прав всупереч інтересам дитини називають «зловживанням батьківськими правами» [6, с.466], і має тягнути за собою позбавлення батьківських прав або відібрання дитини від батьків без позбавлення батьківських прав.

Сфера сімейних відносин є такою сферою суспільних відносин, де необхідно прагнути до конкретної визначеності правових норм, проте, зважаючи на специфіку сімейних відносин, необхідно застосовувати й оціночні поняття, яким і є «зловживання батьківськими правами». Видається, що зловживання батьківськими правами слід розглядати як «квазіделікт», який може бути вчинений як з у формі умислу, так й необережності, і необхідно в СК України закріпити таку підставу позбавлення батьківських прав як «зловживання батьківськими правами», для того щоб у певних життєвих ситуаціях саме завдяки наявності такої норми у матеріальному праві та суддівському розсудові можна було б забезпечити самі інтереси дитини.

1. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. Изд. 2-е, стереотип. – М.: Статут, 2001. – 411 с. (Классика российской цивилистики).
2. Ромовская З.В. Защита в советском семейном праве. – Львов: Изд-во при ЛГУ изд. объедин. «Вища школа», 1985. – 180 с.
3. Данилин В.И., Реутов С.И. Юридические факты в советском семейном праве. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1989. – 156 с.
4. Антокольская М.В. Семейное право: Учебник. – Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Юристъ, 2003. – 333 с.
5. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств: основные институты / Под ред. В.В. Залесского. – М.: Издание г-на Тихомирова М.Ю., 2004. – 310 с.
6. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. – Х.: Ксилон, 2008. – 855 с.

Доцільність застосування ст. 348 ЦПК України

Гусаров Костянтин Володимирович – доцент кафедри цивільного процесу Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент

Стаття 348 ЦПК запровадила ускладнення існуючої процедури касаційного провадження. Мова йде про регламентацію по суті процедури повторного касаційного розгляду. Вказана норма передбачає виключення із загального правила про те, що суд, який виніс рішення або ухвалу, не може сам її скасувати після ухвалення останньої. Частина 2 ст.348 ЦПК містить положення, що касаційний суд за наявності підстав для застосування наданих йому законодавством повноважень може ухвалити рішення або постановити ухвалу відповідно до статей 345 та 346 ЦПК. Однак ч.2 ст.348 ЦПК, закріплюючи право касаційного суду скасувати власні раніше винесені ухвалу або рішення при наявності підстав, які не закріплені законодавчо, не передбачає правових наслідків існування декількох судових актів суду касаційної інстанції за результатами перегляду рішення суду першої чи апеляційної інстанції по одній цивільній справі, що слід визнати певною прогалиною в законодавстві.

Можна зазначити, що ст.348 ЦПК, як і аналогічна їй ст.318 ЦПК, містить додаткові гарантії реалізації передбаченого Конституцією та нормами процесуального законодавства права оскарження судових постанов, оскільки визначає, по суті, відновлення касаційного провадження після винесення судом касаційної інстанції рішення чи ухвали. З іншого боку, застосування ст.348 ЦПК наводить на думку про можливість безперервного касаційного перегляду судових рішень, оскільки суд касаційної інстанції цією нормою наділений повноваженням скасовувати власні рішення.

Але таке однозначне трактування вказаної норми є неповною. Безумовно, набрання судовим рішенням законної сили та перегляд його судом касаційної інстанції з залишенням в силі останнього означає остаточність акту органу судової влади. Виходячи з цього спірні

правовідносини вважаються врегульованими та повторний розгляд та перегляд справи є неможливий.

Відмову від дублювання провадження по справі Європейський Суд з прав людини визнав однією з гарантій справедливого судового розгляду (рішення по справах „Рябих проти Росії” від 24 липня 2003 р. та „Нікітін проти Росії” від 20 липня 2004 р.). Як зазначив суд, право на справедливий судовий розгляд, що гарантується ст.6 § 1 Конвенції, повинно тлумачитись в контексті Преамбули до Конвенції, яка у відповідній частині проголошує, що законність є частиною загального спадкування держав – учасників Конвенції. Одним з основних аспектів законності є принцип правової визначеності, котрий вимагає, серед іншого, щоб остаточне рішення по справі не ставилось під сумнів. В силу принципу остаточності судових рішень жодна з сторін не повинна мати права вимагати перегляду остаточного та зобов'язуючого судового рішення з метою повторного розгляду – «перегляд заради перегляду».

Відповідно до Пояснювального Меморандуму до Протоколу №7 Конвенції, рішення є остаточним, якщо воно набуло *res judicata* (юридичну силу). Рішення остаточне в тому випадку, якщо ніякі подальші звичайні правові засоби не є доступними; сторони використали такі засоби або допускають спливу строків оскарження судового рішення без реалізації свого права.

Однак у випадку, якщо навіть після ухвалення рішення судом касаційної інстанції надходить касаційна скарга з боку осіб, які не приймали участі у справі, але судовим рішенням зачіплено їх права та інтереси, - така скарга підлягає розгляду за правилами ст.348 ЦПК. У зв'язку з цим слід зазначити, що у випадку розгляду такої касаційної скарги остання повинна бути задоволена лише за умови порушення судовими актами прав та інтересів особи, яка подала вказаний документ та не була учасником розгляду справи у судах попередніх інстанцій. Якщо ж остаточне рішення не зачіплює прав та законних інтересів суб'єкта права касаційного оскарження, то, на нашу думку, навіть у випадку з'ясування його незаконності останнє не повинно скасовуватись враховуючи зміст касаційної скарги та принцип остаточності судового рішення.

Наслідки припинення строку чинності виключних майнових прав на твір

Піхурець Олена Вікторівна – доцент кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Відповідно до чинного законодавства України припинення правової охорони результату інтелектуальної, творчої діяльності насамперед означає, що цей об'єкт переходить у суспільне надбання, тобто стає вільним (ст.447 Цивільного кодексу України, ч. 2 ст. 30 Закону України «Про авторське право та суміжні права»). Твір, який перейшов у суспільне надбання, може вільно використовуватись будь-якою особою без чия-небудь згоди або дозволу і без виплати авторській винагороди. Йдеться про припинення правової охорони творів науки, літератури і мистецтва взагалі, тобто коли зазначений об'єкт взагалі позбавляється правової охорони.

Авторське право на твори науки, літератури і мистецтва може припинитися лише одним способом — закінченням строків їх правової охорони. Інших способів припинення правової охорони цих творів чинне законодавство України не містить.

Закінчення строку чинності виключного майнового права на твір спричиняє за собою припинення авторських договорів чи інших подібних договорів, що діють в даний момент, і узятих за ними зобов'язаннями (видання твору, сплата винагороди і т. п.). Але на практиці це може спричинити певні труднощі, пов'язані з певними прогалинами в чинному законодавстві. Закон не визначає прямо наслідків закінчення терміну дії авторського права, лише обумовлюється про «внятки, встановлені законом» (ст.447 Цивільного кодексу України). Пояснимо це на прикладі. Із спадкоємцями автора був укладений договір про перевидання його творів. При укладенні договору спадкоємцям був виплачений аванс. Але